

Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського

Приладобудівний факультет

Кафедра автоматизації та систем неруйнівного контролю

Лабораторна робота № 4

ДОСЛІДЖЕННЯ JPEG-АЛГОРИТМУ СТИСНЕННЯ ЦИФРОВИХ
ВІДЕОЗОБРАЖЕНЬ

Студент: Погорєлов Богдан Група: ПК-51мп

2025 рік

Мета роботи

Дослідити можливість стиснення цифрових відеозображень в процесі реєстрації візуальної інформації в СТЗ на прикладі JPEG-алгоритму. Визначити вплив параметрів алгоритму (розмір блоку, поріг квантування, кількість коефіцієнтів) на якість отриманих зображень.

Данні таблиці 4.1 (Варіант 12)

- Розмір зображення 512×512
- Розмір блоку ДКП ($N \times N$) 16×16 , 128×128
- Поріг (P) 15 , 70 , 150
- Кількість коефіцієнтів (M) 10 , 40 , 50

Хід роботи:

Крок 1. Реалізація алгоритму

Для виконання роботи було розроблено функцію `jpeg_compress` у середовищі MatLab, яка виконує:

Розбиття зображення на блоки $N \times N$.

Пряме дискретне косинусне перетворення (ДКП).

Обробку спектральних коефіцієнтів (порогова або зональна фільтрація).

Обернене ДКП та відновлення зображення.

Розрахунок похибок (RMSE) та коефіцієнта стиснення.

Використовувався матричний метод обчислення ДКП (`dctmtx`), оскільки він є більш швидкодіючим у середовищі MatLab порівняно з циклічним обчисленням сум.

Крок 2. Дослідження впливу розміру блоку ДКП

Було проведено стиснення зображення при розмірах блоку 16×16 та 128×128 .

Результати:

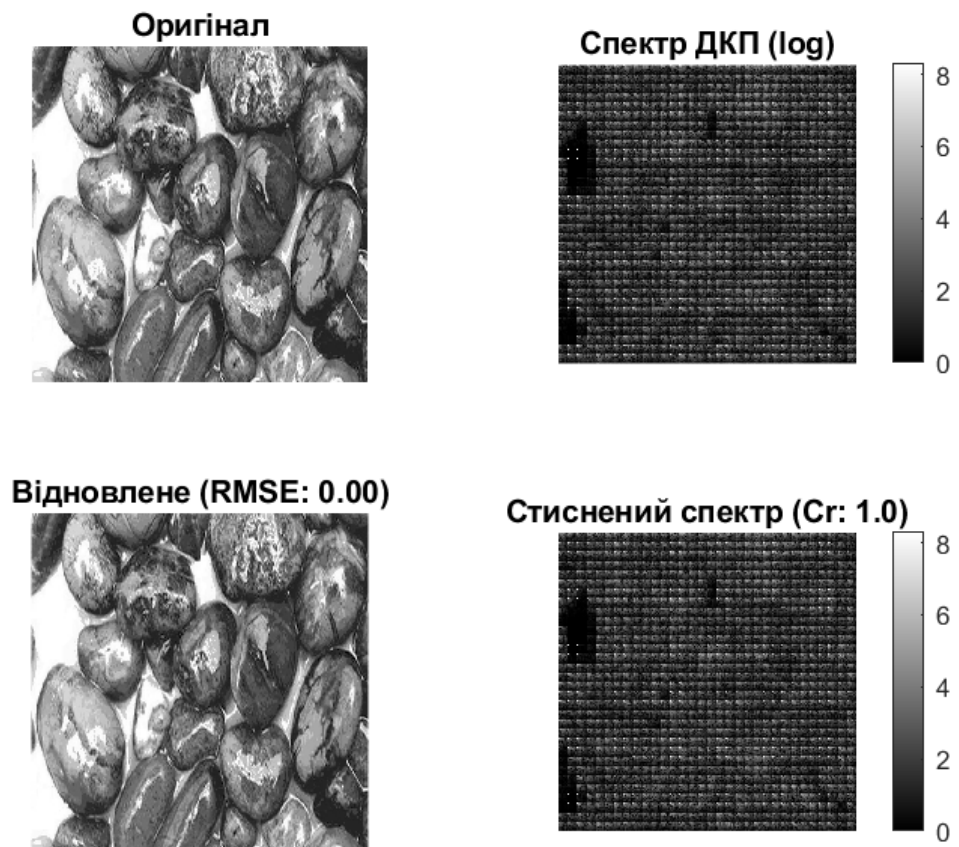

Рис. 1 - Результат при N=16

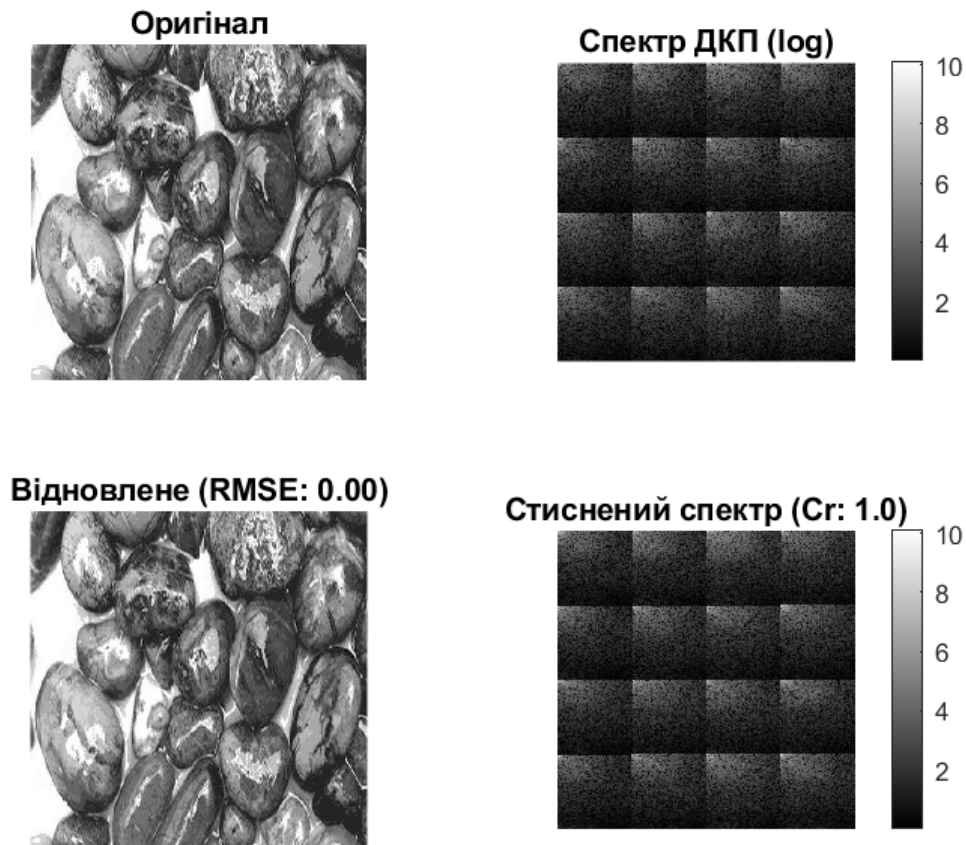

Рис. 2 - Результат при N=128

Аналіз:

При збільшенні розміру блоку N час обчислення зростає, оскільки складність ДКП залежить від розміру матриці. Однак, більші блоки дозволяють враховувати більш глобальні низькочастотні складові зображення.

При $N=128$ на відновленому зображенні можуть бути помітні артефакти на межах блоків ("блочність") меншою мірою, ніж при малих N , але обчислювальні затрати вищі.

Крок 3. Дослідження впливу порогу (P)

Дослідження проводилось для блоку $N=128$ та значень порогу $P = \{15, 70, 150\}$. Коефіцієнти ДКП, менші за поріг, занулялись.

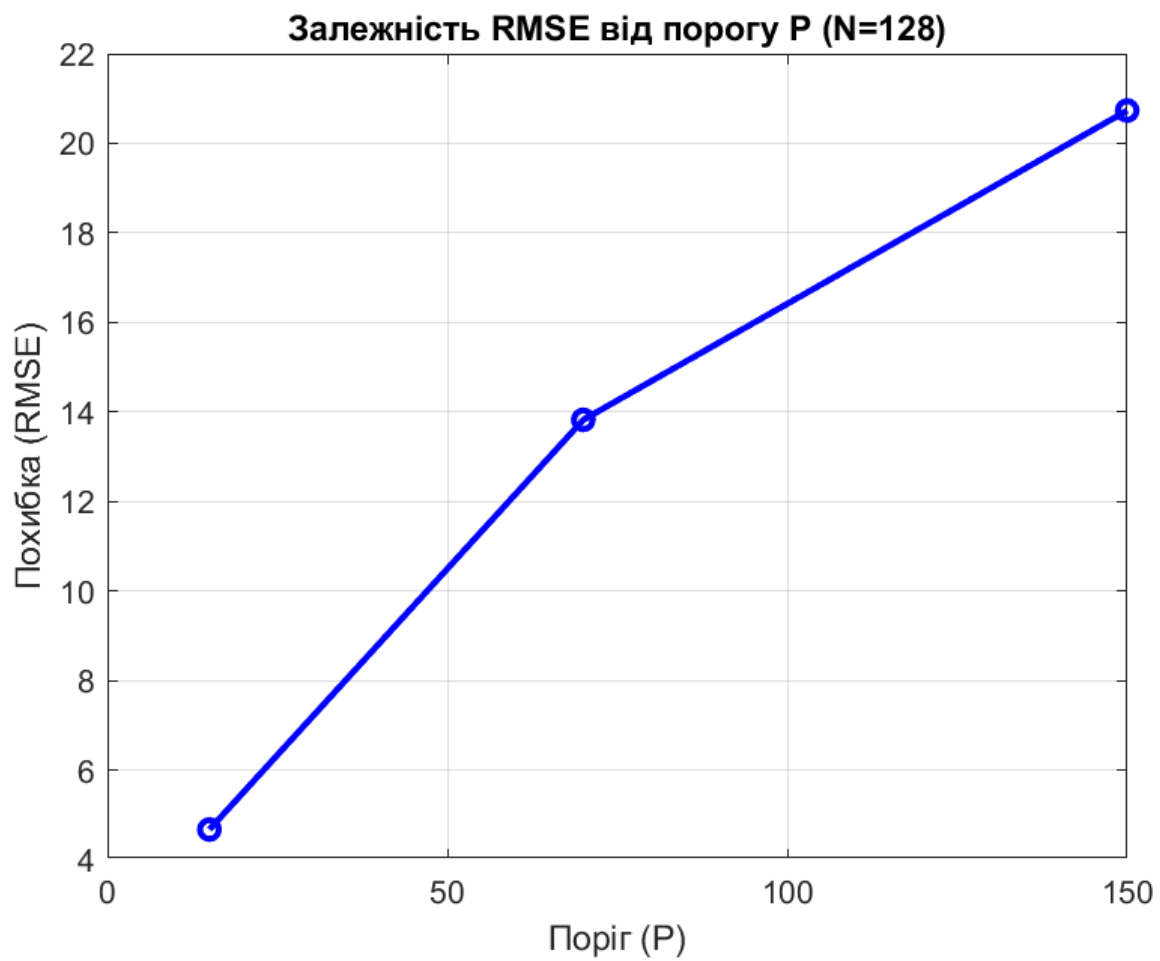

Рис. 3 - Графік залежності похибки від порогу P

--- Дослідження порогу (P) при N=128 ---

P	RMSE	Compr
15	4.67	5.73
70	13.82	29.39
150	20.73	99.79

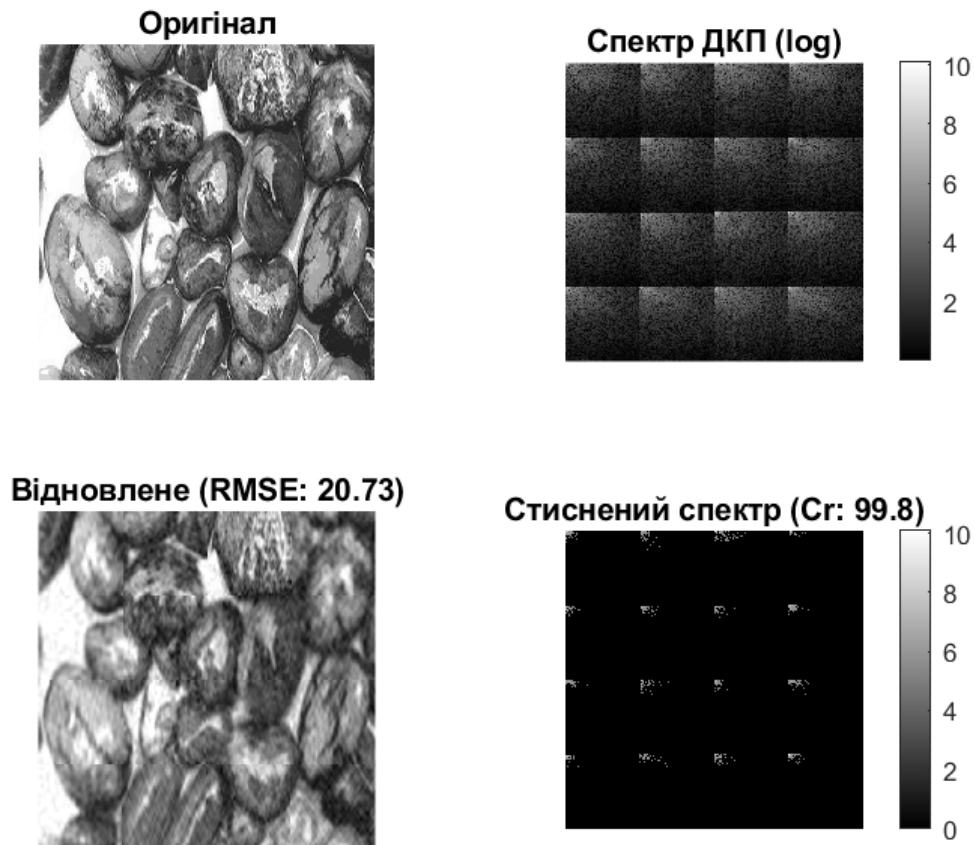

Рис. 4 - Візуальний результат при максимальному порозі $P=150$

Аналіз:

Зі збільшенням порогу P кількість відкинутих коефіцієнтів зростає, що призводить до:

- Підвищення коефіцієнта стиснення.
- Зростання середньоквадратичної похибки (RMSE).
- Появи візуальних викривлень (втрата деталей, розмиття).

Крок 4. Дослідження зональної фільтрації (M)

Дослідження проводилось для блоку $N=128$. Зберігалась лише низькочастотна частина спектру розміром $M \times M$, де $M = \{10, 40, 50\}$.

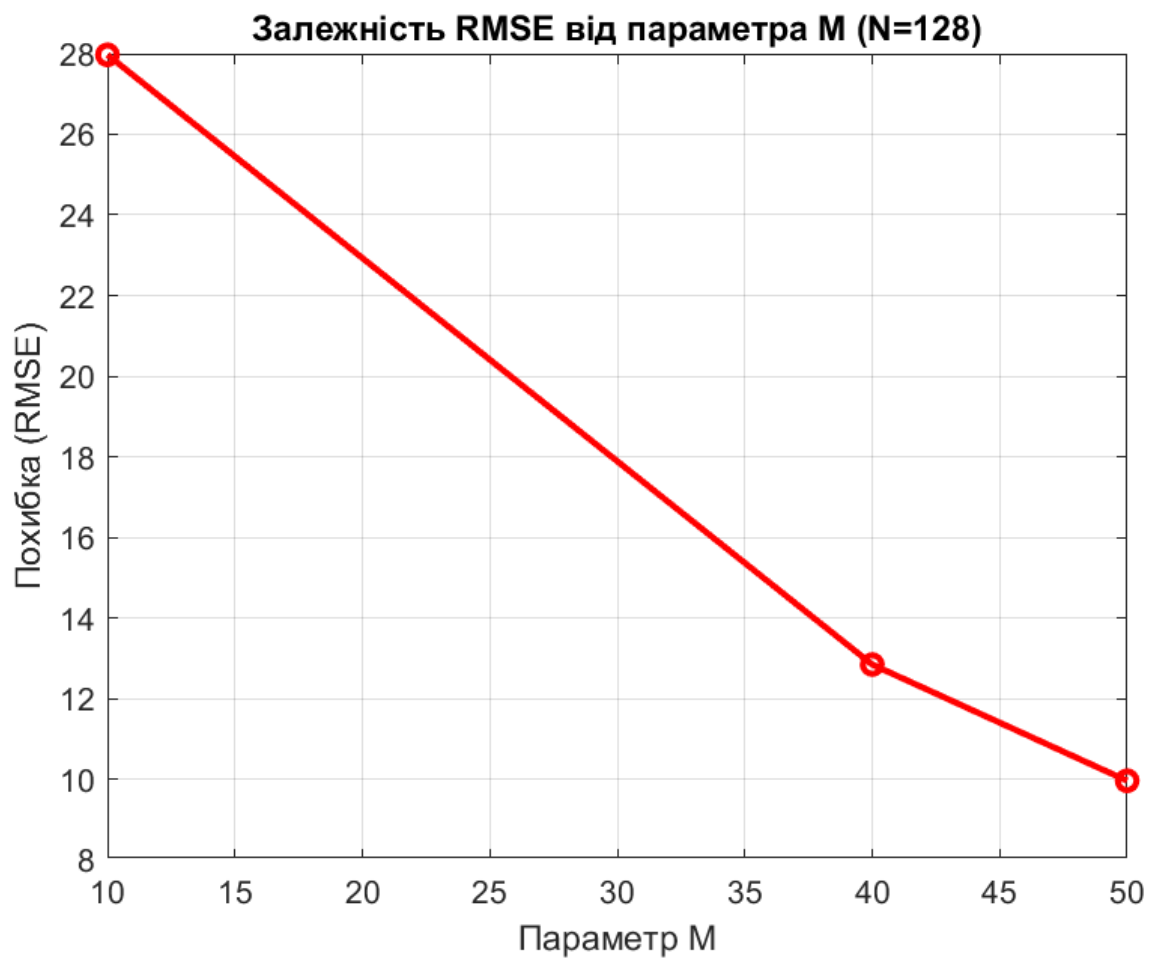

Рис. 5 - Графік залежності похибки від параметра M

--- Дослідження зональної фільтрації (M) при N=128 ---

M	RMSE	Compr
10	27.97	163.84
40	12.84	10.24
50	9.96	6.55

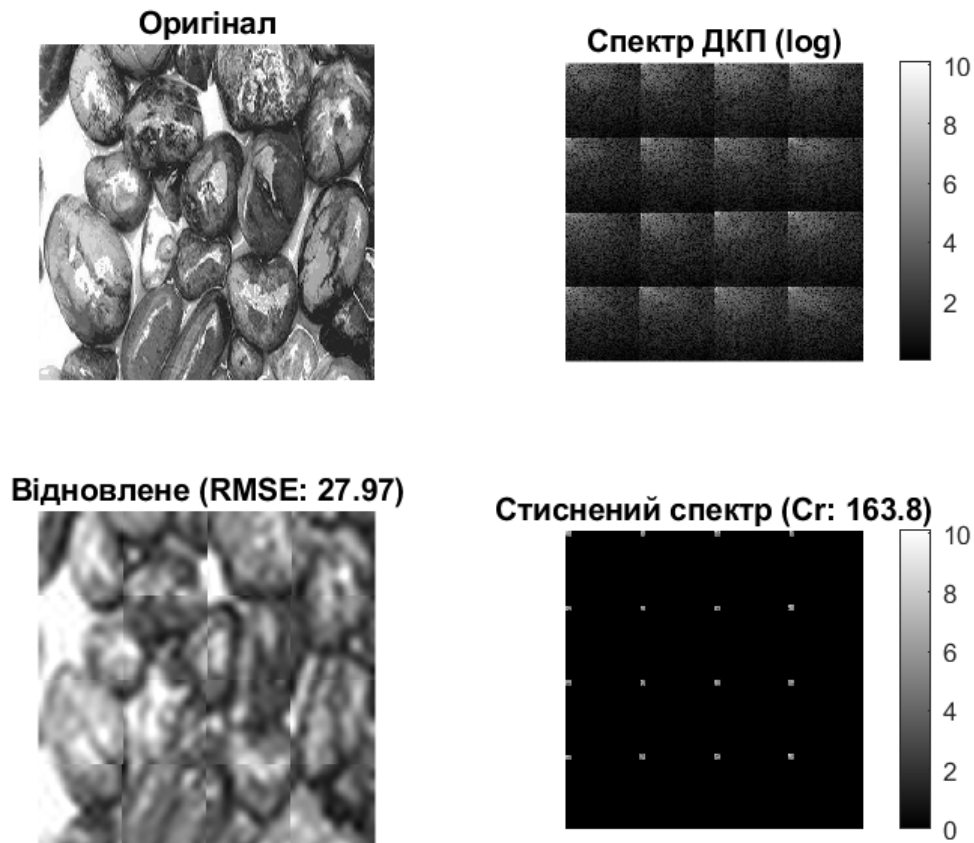

Рис. 6 - Результат при жорсткому обмеженні спектру ($M=10$)

Аналіз:

Параметр M визначає кількість збережених низькочастотних коефіцієнтів.

При малих M (наприклад, 10) стиснення максимальне, але зображення стає дуже розмитим, втрачаються всі дрібні деталі (високі частоти).

При збільшенні M якість відновлюється, а похибка падає.

Висновок

У ході лабораторної роботи досліджено алгоритм JPEG-стиснення.

Встановлено, що JPEG базується на відкиданні високочастотних складових спектру зображення, до яких людське око менш чутливе.

Використання великих блоків ДКП ($128 * 128$) дозволяє досягти високого ступеня стиснення, але потребує більше ресурсів.

Поріг P є ефективним інструментом регулювання балансу між якістю та розміром файлу.

Зональна фільтрація (параметр M) демонструє, що основна енергія зображення зосереджена в низькочастотній області (лівий верхній кут спектру ДКП).

Контрольні запитання

Чому виникає необхідність в застосуванні стиснення?

Через великі обсяги відеоданих, які важко зберігати та передавати в реальному часі без зменшення їх розміру.

Основні етапи JPEG-алгоритму:

- Конвертація кольору (RGB -> YCbCr) та субдискретизація.
- Розбиття на блоки.
- Пряме ДКП.
- Квантування (відкидання частини інформації).
- Ентропійне кодування (RLE, Хаффман).

Результат застосування ДКП:

Перехід від просторового представлення яскравості до частотного (спектр), де енергія зосереджена в низьких частотах.

Як впливає стиснення на якість?

Оскільки JPEG — це стиснення з втратами, якість погіршується. З'являються артефакти блочності (blocking artifacts) та ефект Гіббса (дзвін) на різких переходах (ringing artifacts).

Лістинг 1 - Основний код програми

```
% Скрипт для виконання Лабораторної роботи №4 (Варіант 12)
clc; clear; close all;

% --- НАЛАШТУВАННЯ ---
imageFile = 'rock.jpg';
K = 512; % Розмір за варіантом

%% ЗАВДАННЯ 2-3: Вплив розміру блоку (N)
fprintf('\n--- Дослідження розміру блоку (N) ---\n');
Ns = [16, 128];

for i = 1:length(Ns)
    N = Ns(i);
    fprintf('Обробка для N=%d... ', N);

    % Виклик функції (без фільтрації P=0, M=0)
    res = jpeg_compress(imageFile, K, N, 0, 0, true);

    fprintf('Час: %.4f с, Стиснення: %.2f разів, RMSE: %.2f\n', ...
        res.TimeDCT + res.TimeIDCT, res.RCompress, res.ErrorDCTSK0);

    % Збереження графіка
    saveas(gcf, sprintf('task2_N%d.png', N));
end
```

```

%% ЗАВДАННЯ 4: Вплив порогу (P)
% Примітка: Розмір блоку беремо другий за варіантом -> N = 128
N_task4 = 128;
Ps = [15, 70, 150];
errors_P = [];

fprintf('\n--- Дослідження порогу (P) при N=%d ---\n', N_task4);
fprintf('| P | RMSE | Compr |\n');
fprintf('|-----|-----|-----|\n');

for i = 1:length(Ps)
    P = Ps(i);
    res = jpeg_compress(imageFile, K, N_task4, 0, P, true);

    errors_P(end+1) = res.ErrorDCTSK0;
    fprintf('| %3d | %5.2f | %5.2f |\n', P, res.ErrorDCTSK0, res.RCompress);

    saveas(gcf, sprintf('task4_P%d.png', P));

end

% Побудова графіка залежності похибки від P
figure('Name', 'Залежність похибки від P');
plot(Ps, errors_P, '-bo', 'LineWidth', 2);
grid on;
title(['Залежність RMSE від порогу P (N=' num2str(N_task4) ')']);
xlabel('Поріг (P)'); ylabel('Похибка (RMSE)');
saveas(gcf, 'graph_error_P.png');

%% ЗАВДАННЯ 5: Вплив кількості коефіцієнтів (M)
% Примітка: N = 128
Ms = [10, 40, 50];
errors_M = [];

fprintf('\n--- Дослідження зональної фільтрації (M) при N=%d ---\n', N_task4);
fprintf('| M | RMSE | Compr |\n');
fprintf('|-----|-----|-----|\n');

for i = 1:length(Ms)
    M = Ms(i);
    res = jpeg_compress(imageFile, K, N_task4, M, 0, true);

    errors_M(end+1) = res.ErrorDCTSK0;
    fprintf('| %3d | %5.2f | %5.2f |\n', M, res.ErrorDCTSK0, res.RCompress);

    saveas(gcf, sprintf('task5_M%d.png', M));

end

% Побудова графіка залежності похибки від M
figure('Name', 'Залежність похибки від M');

```

```

plot(Ms, errors_M, '-ro', 'LineWidth', 2);
grid on;
title(['Залежність RMSE від параметра M (N=' num2str(N_task4) ')']);
xlabel('Параметр M'); ylabel('Похибка (RMSE)');
saveas(gcf, 'graph_error_M.png');

fprintf('\nРоботу завершено! Графіки збережено у поточній папці.\n');

```

Лістинг 2 - Функція конвертації в jpg

```

function res = jpeg_compress(imageFile, K, N, M, P, showPlots)
% ВХІДНІ ПАРАМЕТРИ:
% imageFile - (string/char) Шлях до файлу або матриця зображення.
% K          - (int) Розмір зображення (KxK).
% N          - (int) Розмір блоку ДКП (NxN).
% M          - (int) Зональна фільтрація (розмір квадрата MxM), 0 - вимк.
% P          - (int) Порогова фільтрація (значення порогу), 0 - вимк.
% showPlots - (bool) true/false. Чи будувати графіки.
%
% ВИХІДНІ ДАНІ (структура res):
% res.MeanError   - Середня абсолютна похибка.
% res.ErrorDCTSKO - Середньоквадратична похибка (RMSE).
% res.MaxError    - Максимальна похибка.
% res.RCompress   - Коефіцієнт стиснення.
% res.TimeDCT     - Час виконання прямого ДКП (сек).
% res.TimeIDCT    - Час виконання оберненого ДКП (сек).
% res.Settings    - Структура з параметрами, з якими запускала функція (K,
N, M, P).
% res.OrigImage   - Оригінальне зображення.
% res.CoeffDCT    - Спектр ДКП.
% res.CoeffDCTCompress - Стиснений спектр.
% res.RestoreImage - Відновлене зображення.

% --- 1. ПІДГОТОВКА ЗОБРАЖЕННЯ ---
if ischar(imageFile) || isstring(imageFile)
    RGB = imread(imageFile);
else
    RGB = imageFile;
end

if size(RGB, 3) == 3
    II = rgb2gray(RGB);
else
    II = RGB;
end

II = imresize(II, [K, K]);
OrigImage = double(II);

% --- 2. ОБЧИСЛЕННЯ ДКП (Пряме) ---
t_start = tic;

```

```

T = dctmtx(N);
dct_func = @(block_struct) T * block_struct.data * T';
CoefDCT = blockproc(OrigImage, [N N], dct_func);

t_dct = toc(t_start);

% --- 3. СТИСНЕННЯ ---
CoefDCTCompress = CoefDCT;

% Метод 1: Порогова обробка (P)
if P > 0
    CoefDCTCompress(abs(CoefDCTCompress) < P) = 0;
end

% Метод 2: Зональна фільтрація (M)
if M > 0 && M < N
    blockMask = zeros(N, N);
    blockMask(1:M, 1:M) = 1;
    fullMask = repmat(blockMask, K/N, K/N);
    CoefDCTCompress = CoefDCTCompress .* fullMask;
end

% --- 4. ВІДНОВЛЕННЯ (Обернене) ---
t_start = tic;

idct_func = @(block_struct) T' * block_struct.data * T;
RestoreImageRaw = blockproc(CoefDCTCompress, [N N], idct_func);
RestoreImage = max(0, min(255, RestoreImageRaw));

t_idct = toc(t_start);

% --- 5. РОЗРАХУНОК МЕТРИК ---
ErrorDCTArray = abs(RestoreImage - OrigImage);

nonZero = nnz(CoefDCTCompress);
if nonZero == 0
    RCompress = Inf;
else
    RCompress = numel(CoefDCTCompress) / nonZero;
end

% --- 6. ФОРМУВАННЯ РЕЗУЛЬТАТУ ---
res.MeanError = mean(ErrorDCTArray(:));
res.ErrorDCTSKO = sqrt(mean(ErrorDCTArray(:).^2));
res.MaxError = max(ErrorDCTArray(:));
res.RCompress = RCompress;

res.TimeDCT = t_dct;
res.TimeIDCT = t_idct;

% Зберігаємо вхідні налаштування для зручності аналізу
res.SettingsK = K;

```

```

res.SettingsN = N;
res.SettingsM = M;
res.SettingsP = P;

% Зберігаємо матриці (закоментуйте, якщо економите пам'ять)
res.OrigImage = OrigImage;
res.CoeffDCT = CoeffDCT;
res.CoeffDCTCompress = CoeffDCTCompress;
res.RestoreImage = RestoreImage;

% --- 7. ВІЗУАЛІЗАЦІЯ (Тільки якщо showPlots = true) ---
if showPlots
    figure('Name', 'Результати стиснення JPEG', 'NumberTitle', 'off');
    colormap(gray(256));

    subplot(2,2,1);
    imshow(uint8(OrigImage));
    title('Оригінал');

    subplot(2,2,2);
    imshow(log(abs(CoeffDCT)+1), []);
    title('Спектр ДКП (log)'); colorbar;

    subplot(2,2,3);
    imshow(uint8(RestoreImage));
    title(['Відновлене (RMSE: ' num2str(res.ErrorDCTSK0, '%.2f') ')']);

    subplot(2,2,4);
    imshow(log(abs(CoeffDCTCompress)+1), []);
    title(['Стиснений спектр (Cr: ' num2str(res.RCompress, '%.1f') ')']);
    colorbar;
end
end

```